

[\(/\)](#)

Inventaris

BESCHERMD MONUMENT

Provinciehuis

beschermd monument van 10-05-2019 tot heden

ID: 113539

URI: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/113539>

Besluiten

[Provinciehuis \(https://id.erfgoed.net/besluiten/14824\)](https://id.erfgoed.net/besluiten/14824)**definitieve beschermingsbesluiten:** 10-05-2019 ID: 14824

Rechtsgevolgen

i Meer informatie over de rechtsgevolgen van beschermingen vind je op [onze website](https://www.onroenderfgoed.be/de-gevolgen-van-een-bescherming) (<https://www.onroenderfgoed.be/de-gevolgen-van-een-bescherming>).

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Gent

Deelgemeente

Gent

Straat

Gouvernementstraat, Henegouwenstraat, Jodenstraat

Locatie

Gouvernementstraat 1, Henegouwenstraat 48, Jodenstraat 1 (Gent)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

5 423m²

Beschermingsdossiers

4.001/44021/140.1

4.01/44021/1461.1

Typologie: [provinciehuizen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/356) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/356>)

Datering: [na WO II](https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1073) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1073>)

Stijl: [modernisme](https://id.erfgoed.net/thesauri/stijlen_en_culturen/23) (https://id.erfgoed.net/thesauri/stijlen_en_culturen/23)

[Bouquet, André](https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/447) (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/447>) (Ontwerper)

[Ganton, Olivier](https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/11799) (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/11799>) (Ontwerper)

[Hebbelynck, Jean](https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/2716) (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/2716>) (Ontwerper)

Vaerwyck, Valentin (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4864>) (Ontwerper)

Vanhevele, Cesar (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/10716>) (Ontwerper)

Verbanck, Geo (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/6125>) (Ontwerper)

Zerck, Prosper (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/11800>) (Ontwerper)

Herinventarisatie Gent 20ste-eeuwse architectuur

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1160>) (thematische inventarisatie, geografische inventarisatie: van 01-01-2015 tot 31-10-2019)

Beschrijving

Deze bescherming betreft het provinciehuis, met inbegrip van cultuuroederen.

Waarden

Het provinciehuis, met inbegrip van cultuuroederen, is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de:

archeologische waarde

De omgeving van het provinciehuis maakt deel uit van de vroegmiddeleeuwse handelsnederzetting waarrond in de tweede helft van de negende eeuw een halfcirkelvormige gracht werd gegraven die onder andere langs de Jodenstraat liep en waarvan de wal mogelijk gesitueerd was op het perceel van het provinciehuis. Archeologisch onderzoek in meerdere steden toont aan dat de aanwezigheid van een oude wal in een historisch centrum een bewarend effect heeft gehad op de oudere, vaak pre-stedelijke of vroegstedelijke sporen, doordat die aarden wal meestal nooit volledig weggegraven is en zijn restant op deze manier oudere sporen beschermd heeft tegen latere ingrepen in de bodem. Om die reden heeft dit perceel, in het bijzonder aan de zijde van het François Laurentplein (voorkoer) en op het binnenplein, een heel hoge potentiële archeologische erfgoedwaarde voor de vroegste (vroegmiddeleeuwse) geschiedenis van Gent, als één van de weinige overgebleven plaatsen binnen de stad.

historische waarde

Het provinciehuis heeft een hoge historische waarde als zetel van het provinciebestuur dat vanaf eind 18de eeuw een toenemend belang kende met als hoogtepunt de periode na de Tweede Wereldoorlog, toen ook het provinciehuis van Gent opgetrokken werd. Daarnaast heeft het provinciehuis een hoge historische waarde omdat het herinnert aan de Tweede Wereldoorlog en meer specifiek aan het bestuur van de bezetter (het Oberfeldkommandantur dat van 1940 tot 1944 op die plek gevestigd was), de oorlogsschade en vooral de wederopbouw.

stedenbouwkundige waarde

Doordat het provinciehuis een volledig bouwblok omvat, vormt het een bepalend onderdeel van de stedenbouwkundige structuur van deze oudste wijk van Gent. Enerzijds kenmerkt

het complex zich door de integratie in zijn stedelijke omgeving, zowel wat het materiaalgebruik betreft (baksteen en natuursteen) als de hoogte van de verschillende vleugels die telkens aangepast is aan de breedte van de straten. Anderzijds bevat het complex enkele elementen die de bestaande stedenbouwkundige structuur accentueren zoals de inkompartij in de Gouvernmentstraat die een visuele afsluiting vormt van de Oranjeberg, en het veelhoekige torenvolume dat de hoek van de Gouvernmentstraat en de Henegouwenstraat markeert. De aandacht voor het stedenbouwkundige aspect van het complex blijkt ten slotte ook uit de traptoren met wijzerplaat in het midden van de vleugel van de Henegouwenstraat, die een tegengewicht vormt voor de toren van de Sint-Baafskathedraal en de torentjes van het Geeraard De Duivelsteen, gezien vanaf de Vlaanderenstraat.

artistieke waarde

Vaerwyck en Hebbelynck gaven in hun gevelplannen ook al een vrij gedetailleerde aanduiding van decoratieve elementen zoals glasramen en beeldhouwwerk wat het complex een hoge ensemblewaarde verleent. Voor de uitvoering werd een beroep gedaan op gespecialiseerde kunstenaars en ambachtslui. De beeldhouwwerken en reliëfs zijn het werk van de gerenommeerde Geo Verbanck (1881-1961) met wie Vaerwyck al sinds 1910 regelmatig samenwerkte, onder andere aan het monument voor de Gebroeders Van Eyck (1912) dat zich vlakbij het provinciehuis bevindt. Zijn oeuvre getuigt van vakmanschap en, specifiek voor de architecturale sculptuur, van een weloverwogen inzicht in het doel en de mogelijkheden van het samengaan van beeldhouwkunst en architectuur. Stilistisch is er geen sprake van een revolutionair avant-gardisme maar eerder van een langzame en beperkte evolutie, van de golvende lijnvoering van de art nouveau uit zijn beginperiode, over de meer lineaire, hoekiger, abstractere art deco uit het interbellum tot de meer realistische weergave met rondere vormen na de Tweede Wereldoorlog. Dat de originele gipsen modellen van deze beeldhouwwerken en reliëfs bewaard bleven in het gebouw is zeldzaam en verhoogt de artistieke waarde. De glasramen werden uitgevoerd door Cesar Vanhevele en Olivier Ganton die behoren tot de laatste vertegenwoordigers van de rijke glazenierstraditie van het Gentse Sint-Lucasinstituut.

De beeldhouwwerken en glasramen passen ook in een ruimere overheidspolitiek inzake kunst die erin bestond om de integratie van kunstwerken aan te moedigen bij de wederopbouw van openbare gebouwen na de Tweede Wereldoorlog.

architecturale waarde

Stilistisch is het provinciehuis een representatief voorbeeld van het modernisme en meer specifiek van het modern classicisme (1930-1960). Typisch voor dat modern classicisme is dat men moderne kenmerken zoals een functionele planindeling en recente constructietechnieken (gewapend betonnen vloerplaten en metalen dakspanten) trachtte te verzoenen met een eerder klassiek aandoend uitzicht door de toepassing van traditionele gevelmaterialen (baksteen of natuursteen), klassieke compositieprincipes zoals symmetrie en orthogonaliteit, en een algehele soberheid in combinatie met enkele figuratieve decoraties. De stijl van het modern classicisme sloot aan bij de ruimere zoektocht naar een monumentale en symbolisch-representatieve architectuur die vooral vanaf eind jaren

twintig tot eind jaren vijftig populair was, met name bij overheidsgebouwen. Daarnaast vertoont het gebouw nog enkele kenmerken van de typische architectuur uit het

interbellum zoals de art deco (en meer bepaald de expressionistische variant hiervan) en het neotraditionalisme, respectievelijk in de veelhoekige torenvolumes en de dakkapellen aan de Gouvernamentstraat.

Het provinciehuis heeft ook architecturale waarde als een representatief voorbeeld van het oeuvre van de ontwerpers, in de eerste plaats Jean Hebbelynck en Valentin Vaerwyck. De samenwerking van Vaerwyck en Hebbelynck lijkt achteraf gezien voor de hand liggend gezien hun vrij gelijkaardige architectuurbenadering (een middenweg tussen het modernisme en het traditionalisme) en hun prominente aanwezigheid op de Gentse architectuurscene. Het provinciehuis betekende in 1947 de start van deze samenwerking, en heeft vandaag nog de hoogste erfgoedwaarde van de vier gebouwen die het resultaat van deze samenwerking geweest zijn door de hoge herkenbaarheid en de zeldzaamheid van het gebouwtype. Vaerwyck en Hebbelynck besteedden bovendien enorm veel aandacht aan het provinciegebouw met heel gedetailleerde tekeningen van bijvoorbeeld de elementen in blauwe hardsteen, de interieurafwerking, deuren, grilles voor de kelderramen, de wand- en kroonluchters,... wat het complex een hoge ensemblewaarde verleent.

Aanduiding van Is de bescherming van

Provinciehuis

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/306486>)

Gouvernamentstraat 1, Henegouwenstraat 48, Jodenstraat 1 (Gent)

Het provinciehuis is een van na de Tweede Wereldoorlog daterende wederopbouw in een modern classicistische baksteenarchitectuur, met invloeden van zowel de neotraditionele stijl, als de art deco, naar ontwerp van architecten Valentin Vaerwyck en Jean Hebbelynck.

Andere relaties Heeft als voorganger

Provinciehuis

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/113472>)

Gouvernamentstraat 1, Henegouwenstraat 48, Jodenstraat 1 (Gent)

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Provinciehuis* [online],

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/113539>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/113539>

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/113539>
(<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/113539>) (geraadpleegd op 31 maart 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? Meld
het ons via het contactformulier ([/contact?](/contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/113539)
[uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/113539](https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/113539)).

**Onroerenderfgoed.be is een officiële website van
de Vlaamse overheid**

uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed
(<https://www.onroerenderfgoed.be/>)

Privacyverklaring

(<https://www.onroerenderfgoed.be/privacyverklaring>)

Juridische informatie

(<https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-informatie>)

Agentschap
**Onroerend
Erfgoed**

[\(/\)](#)

Inventaris

VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONE

Historische stadskern van Gent

vastgestelde archeologische zone van 19-02-2016 tot heden**ID:** 11888 **URI:** <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11888>

Besluiten

[Historische stadskern Gent \(https://id.erfgoed.net/besluiten/5886\)](https://id.erfgoed.net/besluiten/5886)**vaststellingsbesluiten:** 19-02-2016 ID: 5886

Rechtsgevolgen

i Meer informatie over de rechtsgevolgen van vaststellingen vind je op onze website (<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-gevolgen-van-een-vaststelling>).

Alternatieve namen

Gand

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Gent

Deelgemeente

Gent

Straat

Onbepaald

Locatie

Gent (Gent)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

6 972 546m²

Typologie: stadsomwallingen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1159>),
steden (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1065>)

Datering: middeleeuwen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1227>),
nieuwe tijd (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1236>)

Beschrijving

De historische stadskern is een immense en complexe archeologische zone die het resultaat is van een eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen, meestal een

omwalling. De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingskern die soms teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. Voor de afbakening is in eerste instantie gekeken naar het 19de-eeuwse gereduceerde kadaster omdat dit de eerste nauwkeurige kadasterkaart is die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering.

Aanduiding van Is de vaststelling van

Historische stadskern van Gent

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140021>)

Gent (Gent)

Deze zone omvat de historische stadskern van Gent.

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Historische stadskern van Gent* [online],
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11888>
(<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11888>) (geraadpleegd op 31 maart 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? [Meld het ons via het contactformulier \(/contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11888\).](#)

Onroenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid

uitgegeven door [het agentschap Onroerend Erfgoed](#)
(<https://www.onroenderfgoed.be/>)

[Privacyverklaring](#).
(<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>)
[Juridische informatie](#).
(<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie>)

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

(//)

Inventaris

GEBIED GEEN ARCHEOLOGIE, GEWESTELIJK

Gebied 1342

gebied geen archeologie, gewestelijk van 25-11-2019 tot heden**ID:** 122196 **URI:** <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/122196>

Besluiten

Kaart gebieden waar geen archeologie te verwachten valt
(<https://id.erfgoed.net/besluiten/14870>)

definitieve opheffingsbesluiten, vaststellingsbesluiten: 12-11-2019 ID: 14870

Rechtsgevolgen

i Meer informatie over de rechtsgevolgen van gebieden geen archeologie vind je op onze website (<https://www.onroerenderfgoed.be/een-archeologisch-onderzoek-nodig>).

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Gent

Deelgemeente

Onbepaald

Straat

Onbepaald

Locatie

Gent (Oost-Vlaanderen)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

2 472m²Motivatie: archeologisch onderzoek (https://id.erfgoed.net/thesauri/gga_motivaties/1)GGA Gent (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1302>) (afbakenen GGA: van 2016 tot 2021)Vaststelling GGA 12 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1298>) (vaststellingen, afbakenen GGA: van 02-2019 tot 11-2019)

Beschrijving

Deze vaststelling betreft een gebied waarvan op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten onderbouwd kon worden dat het met hoge

waarschijnlijkheid geen archeologische waarde heeft.

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Gebied 1342* [online],
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/122196>
(<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/122196>) (geraadpleegd op 31 maart 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? Meld
het ons via het contactformulier (/contact?
uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/122196).

Onroenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid

uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed
(<https://www.onroenderfgoed.be/>)

Privacyverklaring
(<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>)
Juridische informatie
(<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie>)

Agentschap
**Onroerend
Erfgoed**

(//)

Inventaris

VASTGESTELD BOUWKUNDIG ERFGOED

Provinciehuis

vastgesteld bouwkundig erfgoed van 20-06-2023 tot heden

ID: 133568 URI: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/133568>

Besluiten

Besluit tot vaststelling van de inventaris bouwkundig erfgoed in de provincie Oost-Vlaanderen (<https://id.erfgoed.net/besluiten/15002>)

schrappingsbesluiten, vaststellingsbesluiten: 01-06-2023 ID: 15002

Rechtsgevolgen

i Meer informatie over de rechtsgevolgen van vaststellingen vind je op [onze website](https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-gevolgen-van-een-vaststelling) (<https://www.onroerenderfgoed.be/juridische-gevolgen-van-een-vaststelling>).

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Gent

Deelgemeente

Gent

Straat

Gouvernementstraat, Henegouwenstraat, Jodenstraat

Locatie

Gouvernementstraat 1, Henegouwenstraat 48, Jodenstraat 1 (Gent)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

5 423m²

Vaststelling van de inventaris bouwkundig erfgoed in de provincie Oost-Vlaanderen (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1074875>) (vaststellingen: van 01-04-2022 tot 20-06-2023)

Kenmerkgroep 1

Typologie: provinciehuizen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/356>)Datering: na WO II (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1073>)Stijl: modern classicisme (https://id.erfgoed.net/thesauri/stijlen_en_culturen/125)Bouquet, André (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/447>) (Ontwerper)

Ganton, Olivier (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/11799>) (Ontwerper)

Hebbelynck, Jean (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/2716>) (Ontwerper)

Vaerwyck, Valentin (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4864>) (Ontwerper)

Vanhevele, Cesar (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/10716>) (Ontwerper)

Verbanck, Geo (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/6125>) (Ontwerper)

Zerck, Prosper (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/11800>) (Ontwerper)

Beschrijving

Het provinciehuis is een van na de Tweede Wereldoorlog daterende wederopbouw in een modern classicistische baksteenarchitectuur, met invloeden van zowel de neotraditionele stijl, als de art deco, naar ontwerp van architecten Valentin Vaerwyck en Jean Hebbelinck.

Waarden

architecturale waarde

historische waarde

Aanduiding van Is de vaststelling van

Provinciehuis

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/306486>)

Gouvernementstraat 1, Henegouwenstraat 48, Jodenstraat 1 (Gent)

Het provinciehuis is een van na de Tweede Wereldoorlog daterende wederopbouw in een modern classicistische baksteenarchitectuur, met invloeden van zowel de neotraditionele stijl, als de art deco, naar ontwerp van architecten Valentin Vaerwyck en Jean Hebbelinck.

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Provinciehuis* [online],

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/133568>

(<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/133568>) (geraadpleegd op 31 maart 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? Meld het ons via het contactformulier (/contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/133568).

Onroenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid

uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed
(<https://www.onroenderfgoed.be/>)

Privacyverklaring
(<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>)
Juridische informatie
(<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie>)

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

[\(//\)](#)

Inventaris

ERFGOEDOBJECT

Historische stadskern van Gent

archeologisch geheel

ID: 140021 URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140021>

Juridische gevolgen

- is aangeduid als vastgestelde archeologische zone Historische stadskern van Gent (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11888>)

Deze vaststelling is geldig sinds 19-02-2016

Alternatieve namen

Gand

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Gent

Deelgemeente

Gent

Straat

Onbepaald

Locatie

Gent (Gent)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

6 972 546m²

Bewaringstoestand

Bewaard

Erfgoedwaarde

Aanwezig

Typologie: stadsomwallingen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1159>),
steden (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1065>)

Datering: middeleeuwen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1227>),
nieuwe tijd (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1236>)

AZ-project historische stadskernen

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1145>) (bureauonderzoek, inventarisatie: van 2010 tot 2014)

Beschrijving

Algemene Beschrijving

De historische kern van Gent is gesitueerd op beide oevers van de Leie en de Schelde en hun samenvloeiing ter hoogte van de vroegere Sint-Baafsabdij. Zandige hoogten langsheen de valleien kunnen tot 15 m TAW reiken, met als uitzondering de Blandijnberg, met zijn 28 m de hoogste top. Het betreft meestal lichte zandleembodems (P-type), afgewisseld met alluviale bodems gaande van lemig zand (S) en zandleem (P) tot klei (U). Door het sterk verstedelijkte landschap valt de oorspronkelijke topografie echter vaak moeilijk te lezen. Op het gewestplan staat de historische kern bijna volledig ingekleurd als woongebieden met cultureel, historische en/of esthetische waarde, met vooral op de rand enkele parkgebieden.

Archeologische nota

De morfologie van de omwalde stad Gent, midden 19de eeuw, weerspiegelt in grote lijnen de stadsontwikkeling zoals die evolueerde van een kleine handelsnederzetting of *portus* bij de Schelde (wellicht late 9de eeuw) tot een van de grootste laatmiddeleeuwse binnenlandsteden in Noordwest-Europa (Decavele e.a. 1989; Boone & Deneckere 2010). De laatmiddeleeuwse fortificatie werd tussen de 16de en de late 18de eeuw herhaaldelijk aangepast aan nieuwe krijgstechnieken: bastions en buitenbolwerken vervingen de oudere middeleeuwse verdedigingselementen (Capiteyn e.a. 2007).

Gent heeft echter ook een belangrijk pre-middeleeuws verleden. De gunstige geografische ligging met zandige hoogten nabij de samenloop van de twee belangrijke rivieren, oefende al vele duizenden jaren voor onze tijdrekening aantrekking uit op de mens. Verspreid over het hele areaal vinden archeologen sporen terug uit de steentijden, de metaaltijden en de Romeinse tijd (Declercq & Laleman 2010). Zo werd onder meer in de buurt van de Sint-Pietersabdij een verzameling vuurstenen werktuigen opgegraven die de aanwezigheid bevestigen van omstreeks 9600-9000 v. Chr. rondtrekkende mensen. Op het Goudenleeuwplein werden vuurstenen werktuigen en ceramiek aangetroffen, die naar het neolithicum verwijzen. In het hele stadscentrum komen regelmatig vondsten tevoorschijn, die te interpreteren zijn als restanten van nederzettingen uit de protohistorie en de Romeinse tijd. De belangrijkste concentraties Romeinse vondsten binnen de latere stad kwamen aan het licht bij het rivierenknooppunt en overbruggen de periode van de 1ste tot de 4de eeuw.

Binnen de afgebakende stadskern van Gent, voornamelijk op de Zandberg en zijn uitlopers en langsheen de Schelde werden sporen van vroegmiddeleeuwse aanwezigheid vastgesteld (Declercq & Laleman 2010). Hoe fragmentarisch ook, elke registratie van die pre- en vroegmiddeleeuwse getuigen is niet alleen belangrijk voor de reconstructie van het verste

verleden in de regio Gent, maar is ook van groot belang voor de reconstructie van de oorsprong en de vroegste ontwikkelingen in de stadswording van Gent. In de eeuwenlang

dichtbebouwde stad is het niet evident om sporen van dit verre verleden terug te vinden.

De stichting van twee kloosters in het begin van de 7de eeuw beïnvloedde in sterke mate de verdere ontstaansgeschiedenis van de stad (Declercq 1997; Declercq & Laleman 2010). Tot aan de Noormanneninvallen in de 9de eeuw had het Gandaklooster, de voorloper van de latere Sint-Baafsabdij, een belangrijke functie. Bij dit klooster bevond zich wellicht een nederzetting van bovenlokaal belang, namelijk Ganda, hoofdplaats van de Gentgouw of *pagus Gandensis*. Het tweede, wellicht ook oudste klooster, bevond zich op de Blandijnberg en staat bekend als *Blandinium* of de latere Sint-Pietersabdij (Declercq 1997; Bru & Vermeiren 2010). De twee kloosters en het er omheen ontstane dorp werden in de late middeleeuwen binnen de stadsomwalling opgenomen.

De landbouwoverschotten op beide kloosterdomeinen hebben geleid tot de ontplooiing van de eerste middeleeuwse handelsstad in de latere 9de en 10de eeuw (Declercq & Laleman 2010; Laleman 2011). Dit omwalde areaal met een oppervlakte van zowat 6 hectare sloot aan op de Schelde. In het centrum van deze middeleeuwse kernstad verrees de eerste stadskerk, gewijd aan Johannes, Bavo en Vaast, de latere Sint-Baafskathedraal. Vanaf het midden van de 10de eeuw breidde de handelsnederzetting zich uit. Een belangrijke stimulans ging uit van de graven van Vlaanderen die de residentie in het belangrijkste economische centrum van het graafschap Vlaanderen uitbouwden op de westelijke oever van de Leie. Omheen een areaal van zowat 80 hectare werd omstreeks 1100 een grachtengordel als (tweede) stadsomwalling aangelegd en plaatselijk met stenen fortificaties bijkomend versterkt (Laleman & Stoops 1996). Binnen dit stedelijke gebied, bekend als de Kuip, waren vele tientallen stenen huizen “hoog als torens”, wat leidde tot de duiding als middeleeuws Manhattan (Laleman & Raveschot 1991; Laleman 1999). De uitbreiding van de stad is ook te volgen in de oprichting van nieuwe parochies: Sint-Jacob in 1093, Sint-Michiël voor 1105, Sint-Niklaas voor 1120. Maar ook buiten de omwalling woonden mensen: wijken met een afzonderlijk stedelijk statuut, adellijke hoven met opper- en voorhof, religieuze instellingen met hun landelijke afhankelijkheden. Een deel van die middeleeuwse bewoning werd in de laatmiddeleeuwse omwalling opgenomen. In de loop van de 13de eeuw kon Gent immers tal van deelgebieden in diverse etappes verwerven en aan de toenmalige stad toevoegen. Omstreeks 1300 ontstond dan een nieuwe omwalling van zowat 13 kilometer omheen een gebied van 644 hectare (Boone & Deneckere 2010). De begrenzing mag echter niet doen vergeten dat ook daarbuiten mensen woonden en nederzettingen gelegen waren. Tot ongeveer 1 mijl buiten de omwalling ressorteerden de mensen nog onder stedelijke bevoegdheid en jurisdictie. Verderaf speelden andere landheren een rol. Vanaf het begin van de 14de eeuw werd de Plaetse (latere Botermarkt) het administratieve centrum van de middeleeuwse stad. Het Belfort, de schepenhuisen, het schuttershof van Sint-Joris onderstreepten de stedelijke identiteit van de toenmalige grootstad Gent. Diverse andere markten en pleinen zoals de Korenmarkt en de Vrijdagmarkt kregen vorm om de talrijke economische en commerciële functies de nodige omkadering te bezorgen.

Het moeilijk te ontwarren rivierennet en de ingrepen daarop om de waterstanden in de stad te beheersen, hebben gedurende de middeleeuwen de lay-out van de stad sterk beïnvloed (Laleman 2011). De waterwegen zijn tevens een gidsfossiel om middeleeuwse productieplaatsen en ambachtelijke activiteiten te herkennen of op te sporen. De machtsstrijd tussen het centrale gezag en de steden leidde in Gent tot de Carolijnse Concessie van 1540 (Boone & Deneckere 2010). De Sint-Baafsabdij werd afgeschaft en maakte

plaats voor een gebastioneerde versterking, het nieuw Kasteel (later Spanjaardenkasteel). De stadsvestingen ondergingen belangrijke wijzigingen. Het oude corporatieve systeem werd opgedoekt. Veel stedenbouwkundige ingrepen uit die tijd en de daaropvolgende eeuwen kunnen enkel nog met archeologisch onderzoek worden gereconstrueerd.

Evaluatie van de bewaringstoestand en motivatie voor de afbakening

De stedelijke ruimte bewaart sporen van samenlevingen die daar achtereenvolgens aanwezig waren en deze ruimte aan hun noden hebben aangepast. Ze is met andere woorden het resultaat van een complex levenstraject waarbij de invulling veranderlijk was naar gelang de sociaal-economische, maatschappelijke en institutionele context.

Meer nog dan bij dorpen hebben stadsplattegronden een cumulatief karakter en verschillende fasen. De meeste steden zijn niet als geheel gepland, maar hebben vaak een oude nederzettingkern die teruggaat op een oude burcht of abdij, een economische infrastructuur of andere. Soms kunnen deze zelfs refereren naar een oudere, vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid.

Het gebruik van de 19de-eeuwse kadasterkaart (gereduceerd kadaster) als bron voor het onderzoek naar de historische gelaagdheid van een stad wordt gesuggereerd omdat deze een tijdsbeeld geeft van net voor de industrialisering en omdat dit de eerste nauwkeurige versie van het kadaster is met perceelsaanduiding. De oorspronkelijke perceelsindeling van een stad is een relatief stabiel element in de plattegrond, die vaak een prestedelijke oorsprong kent. Ondanks de processen van herverdeling blijven oude bezitsgrenzen en straatpatronen toch lang zichtbaar in het stedelijke landschap. De historische stedelijke kernen zijn immense archeologische sites en behoren tot de meest uitgebreide en complexe sites ter wereld, zowel in extensie als in stratigrafie. Tegelijkertijd zijn deze sites door permanente verstedelijking en stedelijke ontwikkeling ter plaatse zwaar bedreigd.

Wat betreft de afbakening wordt er traditioneel van uitgegaan dat de aanwezige versterkingen in de eerste plaats louter defensieve structuren waren en als dusdanig infrastructuur met een zware belemmerende invloed op de stadsontwikkeling. Hieruit volgt de constructie om de stadswallen te beschouwen als grenzen aan de stadsgroei en dus als bepaling van stadsfasen. De stadswallen vormen een belangrijk onderdeel van de stedelijke identiteit en zijn als zodanig actieve componenten en bepalend voor de conceptuele stedelijke ruimte vóór de industriële periode en dus ook betekenisvol als afbakening van de complexe archeologische sites die onze steden zijn.

Omwillen van al deze redenen wordt de grens van de archeologisch complexe en waardevolle ruimte vastgelegd op de buitenste afbakening van de stadsgracht rond de wallen en muren. De grachten bieden bovendien goede bewaringscondities voor organisch stedelijk afval. In een aantal gevallen werden de laatmiddeleeuwse muren tussen de 16de en de 18de eeuw vervangen door bastions en Vaubanversterkingen. De vergelijking met oudere stadsplannen laat ons echter steeds zien dat deze latere omwallingen ook de volledige laatmiddeleeuwse ruimte omvatten.

Het intekenen van de kernen gebeurde vanuit de ruimste perceelsafbakening en rekening houdende met belangrijke fysieke grenzen. Deze afbakening zal zich in de eerste plaats

concentreren op de begrenzingen die zichtbaar zijn op de kaart, zoals stadsmuren, omwalling, stadsgrachten. Ook de open ruimtes tussen de bebouwde kern en strategische elementen zoals de rivieroever zullen mee opgenomen worden. Op deze manier zijn we honderd procent zeker dat de afbakening van de historische stedelijke kernen in Vlaanderen dekkend is voor de volledige zone met complex stadsarcheologisch erfgoed (Tys e.a. 2010).

Bibliografie

Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.

BOONE M. & DENECKERE G. (red.) 2010: *Gent. Stad van alle tijden*, Mercatorfonds, Gent.

BRU M.-A. & VERMEIREN G. (red.) 2009: *Archeologisch onderzoek in Gent 2000-2009*, Stadsarcheologie. Bodem en Monument in Gent, reeks 2, 3, Gent

BRU M.-A. & VERMEIREN G. 2010: *Onder het Sint-Pietersplein Gent. Van hoogadellijke begraafplaats tot parking*, Gent.

BRU M.-A. & VERMEIREN G. (red.) 2010: *Archeologisch onderzoek in Gent 2002-2010*, Stadsarcheologie. Bodem en Monument in Gent, reeks 2, 4, Gent.

BRU M.-A. & VERMEIREN G. (red.) 2012: *Archeologisch onderzoek in Gent 2002-2011*, Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2, 5, Gent.

CAPITEYN A., ANTHEUNIS G., CALLE S., CHARLES L. & LALEMAN M.C. 2007: *Historische atlas van Gent: een visie op verleden en toekomst*, Amsterdam.

CHARLES L., DE VUYST W., ERVYNCK A., EVERAERT G., LALEMAN M.C. & LAPORTE D. (red.) 2000: Het prinselijk hof ten Walle in Gent, *Jubileumuitgave Stadsarcheologie. Bodem en Monument in Gent*, Gent.

DECAVELE J., BALTHAZAR H., BOONE M., GEENS G. & COPPEJANS-DESMEDT H. 1989: *Gent. Apologie van een rebelse stad*, Antwerpen.

DECLERCQ G. (red.) 1997: *Ganda & Blandinium. De Gentse abdijen van Sint-Pieters en Sint-Baafs*, Gent.

DECLERCQ G. & LALEMAN M.C. 2010: Archeologie van de stedelijke ruimte. In: BOONE M. & DENECKERE G. (red.), *Gent. Stad van alle tijden*, Gent, 18-49.

LALEMAN M.C. 1990 : Archeologische en historische visies op het ontstaan en de vroegste ontwikkeling van Gent in confrontatie. II. Een archeologische visie. In : *Ontstaan en vroegste geschiedenis van de middeleeuwse steden in de zuidelijke Nederlanden. Een archeologisch en historisch probleem*. Handelingen van het 14de Internationaal Colloquium, Spa 6-8 sept. 1988, Historische uitgaven reeks in-8, 83, Brussel, 305-315.

LALEMAN M.C. 1999: Enkele aspecten van stedelijke ontwikkeling in Gent: percelen, huizen en bewoners. In: CARMIGGELT, A., HOEKSTRA T.J., VAN TRIERUM M.C. & DE VRIES D.J. (eds.) 1999:

Rotterdam Papers 10. A contribution to medieval and post-medieval archaeology and history of building, Rotterdam, 143-153.

LALEMAN M.C. 2000: Espaces publics dans les villes flamandes au moyen âge : l'apport de l'archéologie urbaine. In: BOONE M. & STABEL P. (eds.): *Shaping urban identity in Late Medieval Europe*, Studies in urban social, economic and political history of the Medieval and early modern Low Countries 11, Leuven, 25-41.

LALEMAN M.C. 2011: Gent: de ontwikkeling van een stad aan de samenloop van Leie en Schelde. In: DELIGNE C. & SOENS T.(ed.), *Steden en water*. Jaarboek voor ecologische geschiedenis 2010, 9-32.

LALEMAN M.C. & RAVESCHOT 1991: *Inleiding tot de studie van de woonhuizen in Gent. Periode 1100-1300. De kelders*, Verhandelingen van de Kon. Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België 53, Brussel.

LALEMAN M.C. & STOOPS G. 1996: Ontwikkeling en verdediging in Gent. Een beknopt overzicht van de stadsarcheologische bijdrage ca. 9de-17de eeuw. In: VAN ROEYEN, J.-P. (ed.), *Uit Vlaamse bodem. 10 archeologische verhalen*, Sint-Niklaas, 120-140.

TYS D., BUYLE E., VERDURMEN I. & CANTERS F. 2010: *Vectorisering en karakterisering van nederzettingskernen op basis van het zgn. 'gereduceerd kadaster'*, Skar-Rapport 5, Brussel.

VERHULST A. 1999: *The rise of cities in North-West Europe*, Cambridge.

Bron: AZ-dossier

Auteurs: De Groote, Koen (<https://id.erfgoed.net/auteurs/220>); Laleman, Marie Christine (<https://id.erfgoed.net/auteurs/314>)

Datum: 2012

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE) (<https://id.erfgoed.net/auteurs/501>)

Relaties

Is deel van

Gent (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13229>)

Waarnemingen

Omvat

Apostelhuizen 24 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984392>)

Omvat

Akkerstraat (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988629>)

Omvat

Akkerstraat 86 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/160695>)

Omvat

Bagattenstraat/Rozendaalken

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/982940>)

Omvat

Biezekapelstraat 'Scharniergebouw'

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/989588>)

Omvat

Biezekapelstraat 2 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/157515>)

Omvat

Bijloke Binnenterreinen

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984297>)

Omvat

Bisdomkaai (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984276>)

Omvat

Bisdomplein I (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984275>)

Omvat

Charles de Kerchovelaan 241-265

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/996338>)

Omvat

Circus (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984298>)

Omvat

Drabstraat Design Museum

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/982569>)

Omvat

Gandastraat 31 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984176>)

Omvat

Geeraard de Duivelsteen

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980879>)

Omvat

Godshuizenlaan 2 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984177>)

Omvat

Graslei 14: Huis van de Vrije Schippers

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984251>)

Omvat

Groot Vleeshuis (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988811>)

Omvat

Jakob Van Caeneghemstraat 20
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/991470>)

Omvat

Kapittelstraat 10 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/995727>)

Omvat

Keizer Karelstraat (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984451>)

Omvat

Kerk Klooster van de clarissen-urbanisten

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984181>)

Omvat

Koningstraat 16 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980941>)

Omvat

Korenmarkt, Cataloniëstraat, Goudenleeuwplein, Emile Braunplein, Poeljemarkt en Sint-Jansstraat (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988621>)

Omvat

Meulesteedsesteenweg 184

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988048>)

Omvat

Muidelaan (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/991635>)

Omvat

Nederkouter 28-36 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984270>)

Omvat

Nederpolder 1-5 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984160>)

Omvat

Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieterskerk
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988928>)

Omvat

Oudburg 56 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984178>)

Omvat

Posteernestraat (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984299>)

Omvat

Posteernestraat 42 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/989276>)

Omvat

Predikherenlei (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984601>)

Omvat

Prinsenhofplein 6 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/224835>)

Omvat

Reep 4 (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983498>)

Omvat

Schouwburgstraat (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984182>)

Omvat

Sint-Baafskathedraal

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980144>)

Omvat

Sint-Baafskathedraal

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/218016>

Omvat

Sint-Baafsplein 8 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/157520>)

Omvat

Sint-Elisabethbegijnhof

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980895>

Omvat

Sint-Michielsstraat 13-15

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984175>

Omvat

Sint-Pietersabdij brasserie

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/994891>

Omvat

Veldstraat 82 (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984188>)

Omvat

Verenigde Natieslaan

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/218294>

Omvat

Vijfwindgatenstraat

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984189>

Omvat

Visserij (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/994203>)

Omvat

Voorhoutkaai 22-24

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983591>)

Omvat

Voorhoutkaai 35 en Spanjaardstraat 8-10

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/988632>)

Omvat

Vooronderzoek Gent Sint-Baafskathedraal II (Crypte)

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980146>)

Omvat

Vooruit Sint-Pietersnieuwstraat 21-23

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980029>

Omvat

Werfbegeleiding Gent Groenebriel

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980056>

Omvat

Zonder-Naamstraat 16

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984134>

Is gerelateerd aan

Groot Vleeshuis (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/333103>)

Is gerelateerd aan

Nieuwland (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/984602>)

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Historische stadskern van Gent* [online],
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140021>
(<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140021>) (geraadpleegd op 31 maart 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche?

Meld het ons via het contactformulier (/contact?uri=<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140021>).

Onroenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid

uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed
(<https://www.onroenderfgoed.be/>)

Privacyverklaring

(<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>)

Juridische informatie

(<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie>)

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

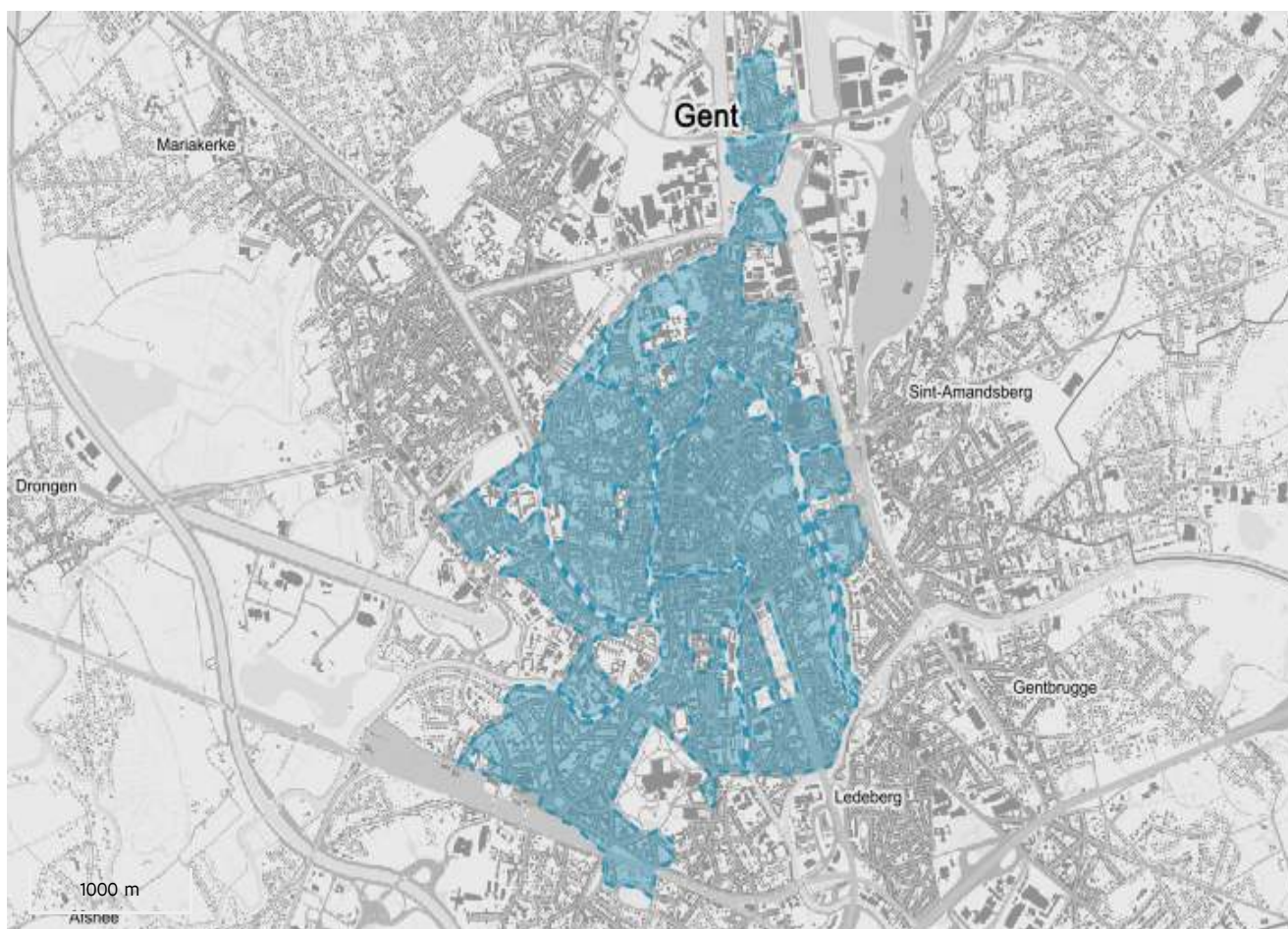
Inventaris

UNESCO WERELDERFGOED BUFFERZONE

Belfort, lakenhal en Mammelokker: buffer

Unesco werelderfgoed bufferzone van 04-12-1999 tot heden

ID: 15013 URI: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15013>

Rechtsgevolgen

i Meer informatie over de rechtsgevolgen van UNESCO Werelderfgoed vind je op onze website (<https://www.onroerenderfgoed.be/het-goed-ligt-een-unesco-zone>).

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Gent

Deelgemeente

Gent

Straat

Onbepaald

Locatie

Gent (Gent)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

5 932 389m²

Typologie: belforten (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/56>), gevangenissen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/161>), lakenhallen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/260>)

Datering: 14de eeuw (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/14>), derde kwart 17de eeuw (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1053>), tweede kwart 15de eeuw (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1039>), tweede kwart 18de eeuw (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1057>), vierde kwart 19de eeuw (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1066>), voor WO I (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1068>)

Stijl: gotiek (https://id.erfgoed.net/thesauri/stijlen_en_culturen/4)

't Kindt, David (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4684>) (Ontwerper)

Cruyl, Lieven (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/950>) (Ontwerper)

De Waele, Joseph (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/1639>) (Ontwerper)

Roelandt, Louis (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4212>) (Ontwerper)

Vaerwyck, Valentin (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4864>) (Ontwerper)

Van Assche, Auguste (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4897>) (Ontwerper)

Van Assche, Simon (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/4900>) (Ontwerper)

Van Rysselberghe, Charles (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/personen/5500>) (Ontwerper)

Beschrijving

Het belfort, de lakenhal en de Mammelokker (voormalige stadsgevangenis) zijn erkend als werelderfgoed. De binnenstad van Gent werd als bufferzone rond deze gebouwen afgebakend.

Het volledige dossier (<http://whc.unesco.org/en/list/943>) kan je raadplegen op de website van UNESCO.

Aanduiding van Is de omvattende aanduiding van

Belfort

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/24555>)

Sint-Baafsplein (Gent)

Aan de bouw van het huidige Belfort van Gent werd begonnen in het eerste kwart van de 14de eeuw. Vermoedelijk was het oorspronkelijke ontwerp van de hand van de meestermetser Jan van Haelst. De huidige stenen torenspits dateert van 1911-1913. Het gotische gebouw heeft een rechthoekig grondplan en is opgetrokken uit Doornikse kalksteen.

Lakenhal

(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/24556>)

Botermarkt 17-18, 17A, 18A, Sint-Baafsplein 2A (Gent)

Ter vervanging van de oude Lakenhal op de Hoogpoort tegenover het stadhuis, werd in 1425 begonnen met de bouw van een nieuwe Lakenhal aanleunend tegen de oostzijde van het Belfort. Handelsgebouw in Brabantse gotische stijl naar ontwerp van Simon Van Assche. In 1445 waren zeven traveeën van het elf traveeën lange ontwerp uitgevoerd. In 1903 werden vier traveeën toegevoegd aan de noordzijde en was het oorspronkelijke 15de-eeuws ontwerp voltooid.

Stadsgevangenis

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/24557>)

Botermarkt 17-18, 17A, 18A (Gent)

Klein gebouw met grillig plattegrond, opgetrokken in 1741 tegen de westgevel van de Lakenhal en de noordzijde van het Belfort, ter vervanging van de in 1718 op de Korenmarkt gesloopte stadsgevangenis. Bleef tot 1902 zijn functie van stadsgevangenis behouden. Dubbelhuis van drie traveeën en twee bouwlagen onder gebogen mansardedak, in overgang Lodewijk XIV-Lodewijk XV-stijl, opgetrokken naar ontwerp van architect David 't Kindt. Lijstgevel van hardsteen, bekroond met een gebogen fronton met in het tympaan een reliëf met uitbeelding van de legende van de Caritas, waarvan de bijnaam van het gebouw, namelijk Mammelokker, is ontleend.

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Belfort, lakenhal en Mammelokker: buffer* [online],
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15013>
 (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15013>) (geraadpleegd op 31 maart 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche? Meld het ons via het contactformulier (</contact?uri=https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15013>).

Onroenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid

uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed <https://www.onroenderfgoed.be/>

Privacyverklaring
<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>
Juridische informatie
<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie>

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

[\(/\)](#)

Inventaris

ERFGOEDOBJECT

Provinciehuis

bouwkundig element

ID: 306486 URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/306486>

Juridische gevolgen

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Provinciehuis
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/133568>)
Deze vaststelling is geldig sinds 20-06-2023
- is aangeduid als beschermd monument Provinciehuis
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/113539>)
Deze bescherming is geldig sinds 10-05-2019
- is aangeduid als beschermd monument Provinciehuis
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/113472>)
Deze bescherming was geldig van 01-02-2019 tot 10-05-2019

Provincie

Oost-Vlaanderen

Gemeente

Gent

Deelgemeente

Gent

Straat

Gouvernementstraat, Henegouwenstraat, Jodenstraat

Locatie

Gouvernementstraat 1, Henegouwenstraat 48, Jodenstraat 1 (Gent)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

5 423m²

Bewaringstoestand

Bewaard

Erfgoedwaarde

Aanwezig

Typologie: provinciehuizen (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/356>)

Datering: na WO II (<https://id.erfgoed.net/thesauri/dateringen/1073>)

Stijl: modern classicisme (https://id.erfgoed.net/thesauri/stijlen_en_culturen/125)

Bouquet, André (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/447>) (Ontwerper)

Ganton, Olivier (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/11799>) (Ontwerper)

Hebbelynck, Jean (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/2716>) (Ontwerper)

Vaerwyck, Valentin (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/4864>) (Ontwerper)

Vanhevele, Cesar (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/10716>) (Ontwerper)

Verbanck, Geo (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/6125>) (Ontwerper)

Zerck, Prosper (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/personen/11800>) (Ontwerper)

Herinventarisatie Gent 20ste-eeuwse architectuur

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/gebeurtenissen/1160>) (thematische inventarisatie, geografische inventarisatie: van 01-01-2015 tot 31-10-2019)

Beschrijving

Het provinciehuis is een van na de Tweede Wereldoorlog daterende wederopbouw in een modern classicistische baksteenarchitectuur, met invloeden van zowel de neotraditionele stijl, als de art deco.

Historiek

Het provinciehuis bevindt zich op de plek van de vroegmiddeleeuwse handelsnederzetting waarrond in de tweede helft van de negende eeuw een halfcirkelvormige gracht werd gegraven, onder andere langs de Jodenstraat. Tijdens de late middeleeuwen werden in deze nederzetting heel wat natuurstenen woningen voor edellieden ("stenen") opgericht, zo ook op de plaats van het latere provinciehuis. Van 1543 tot 1577 werd dat steen gebruikt als proosdij (Hof van Sint-Baafs) en vanaf 1589 als bisschoppelijk paleis. In 1633 werd het gebouw grondig verbouwd door bisschop Antoon Triest maar het behield zijn functie tot 1794.

In 1794 werd het gebouw aangeslagen als nationaal goed door de voorloper van het provinciebestuur: de administratie generaal van het arrondissement van Oost- en Hollands

Vlaanderen (vanaf 1796 de centrale administratie van het Scheldedepartement of "Département de l'Escaut" en vanaf 1800 Raad van de Prefectuur of "Conseil de Préfecture"). In 1815, tijdens de Hollandse Periode, voerde men een nieuwe hervorming door tot Provinciale Staten (96 leden) en college van Gedeputeerde staten (9 leden). Drie jaar later werd hiervoor een eerste provincieraadzaal opgericht (vergelijkbaar met de aula van de Gentse universiteit). In de loop van de 19de eeuw meermaals verbouwd en uitgebreid, aanvankelijk in neoclassicistische stijl, en in de jaren 1890-1896 in neo-Vlaamserenaissance-stijl naar ontwerp van de Brusselse architect Jules-Jacques Van Ysendyck.

Tijdens het interbellum kampte de provincie echter opnieuw met plaatsgebrek en in 1930 maakte Valentin Vaerwyck, die sinds 1923 provinciearchitect was, plannen voor een nieuw provinciehuis in zijn typische stijl. Deze plannen voorzagen een nieuwbouw aan de Gouvernmentstraat en Henegouwenstraat, met behoud van het laat 19de-eeuwse complex aan de kant van het François Laurentplein. De gevelarchitectuur van die nieuwbouw vertoont wel enige gelijkenis met het gebouw dat na de Tweede Wereldoorlog zou gerealiseerd worden maar de planindeling was duidelijk verschillend. Zo voorzag Vaerwyck in 1930 nog een monumentale ingang aan de Henegouwenstraat (in plaats van aan de Gouvernmentstraat). In december 1936 zou overgegaan worden tot de aanbesteding van de afbraak van het oude deel aan de Gouvernmentstraat maar deze werken bleven onuitgevoerd, mede door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog.

In mei 1940 werd het provinciehuis omgevormd tot Oberfeldkommandantur, de Duitse bezettingsmacht die verantwoordelijk was voor Oost- en West-Vlaanderen. Toen de Duitsers het gebouw in september 1944 verlieten, staken ze het in brand om te verhinderen dat de voorraden en archieven in handen van het verzet of de Britse troepen zouden komen. Het complex werd hierdoor onherstelbaar beschadigd. Meer dan 13 jaar lang (tot 11 oktober 1957) zou de provincieraad noodgedwongen vergaderen in andere gebouwen zoals de universiteitsaula of de feestzaal van de landbouwhogeschool.

Nochtans legde Vaerwyck al begin november 1944 een bouwprogramma van een nieuw provinciehuis voor aan de gouverneur met een opsomming van alle nodige lokalen (met afmetingen) en voorzieningen voor het hotel van de gouverneur en voor het provinciebestuur. Hij gaf ook aan dat het mogelijk was om de resten van het gouverneurshotel en het gebouw aan het François Laurentplein te recupereren. Dit impliceerde natuurlijk wel dat men qua omvang en vormgeving weinig kon afwijken van het vooroorlogse gebouw. Even werd ook de mogelijkheid onderzocht van een andere inplanting in de stad maar omwille van budgettaire redenen koos men toch voor de bestaande site. Al in februari 1945 maakte Vaerwyck naar verluidt een eerste voorontwerp voor een volledig nieuw gebouw. Bewaarde plannen van Vaerwyck, gedateerd maart 1946, tonen een complex dat al grotendeels in de lijn ligt van de uitgevoerde plannen. Het belangrijkste verschil is dat het complex iets meer pittoresk en minder monumentaal is (een bouwlaag minder, weliswaar gecompenseerd door hogere daken met dakkapellen, en een rijker decoratief programma). Aan de Gouvernmentstraat werd nog een imposante koepel voorzien boven de ingangstravee en het laat 19de-eeuwse hotel van de gouverneur aan het François Laurentplein bleef in deze plannen nog behouden. Enkele maanden later (augustus - oktober 1946) maakte architect Jean Hebbelynck, waarschijnlijk op vraag van het provinciebestuur, plannen die duidelijk voortborduurden op de plannen van Vaerwyck, mits enkele kleinere aanpassingen. Die gingen vooral in de richting van meer eenvoud en regelmaat, wat het

uiteindelijk gerealiseerde ontwerp nog meer zou kenmerken. Uit deze plannen blijkt dat Jean Hebbelynck niet louter de technische uitvoering van het gebouw voor zijn rekening genomen heeft, zoals tot op heden aangenomen. Hij was ook mee verantwoordelijk voor het architecturale aspect.

In juli 1947 kreeg Vaerwyck van het Ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw officieel de opdracht om definitieve plannen op te maken in samenwerking met Hebbelynck. Vanaf oktober 1947 worden de plannen inderdaad steeds door beide architecten ondertekend. Enkel de plannen van het gewapend beton (de vloer van de begane grond en de eerste, tweede en derde verdieping) werden opgemaakt door een ander ontwerper: ingenieur-architect A. Bouquet.

In maart 1949 werd beslist om alle resten van het bestaande gebouw te slopen en een volledige nieuwbouw te zetten en uiteindelijk zou deze in drie fasen gerealiseerd worden vanaf begin jaren vijftig tot begin jaren zestig. De reden voor deze fasering is te zoeken in de subsidiëring door de nationale overheid, wat vaak een heikel punt was bij de bouw van provinciehuizen. Nog in 1961 beklagde Hebbelynck zich erover dat deze werken nog steeds niet voltooid waren omdat men steeds moest wachten op subsidies van de nationale overheid.

In 1949 werden de definitieve plannen van het eerste deel van het complex (de vleugel langs de Gouvernementstraat en de provincieraadzaal) opgemaakt in overleg met Prosper Pieter Zerck, hoofdingenieur-bouwmeester bij Bruggen en Wegen. Op 7 maart 1950 ontving het Bestuur der Gebouwen van het Ministerie van Openbare Werken hiervoor een bouwvergunning en de Gentse firma De Gezelle kreeg de ruwbouw toegewezen. In 1953 wijzigde het ontwerp nog lichtjes, waarschijnlijk om budgettaire redenen: de lantaarntoren met koepel en bekronend beeld boven de ingangstravee werd weggelaten en vervangen door een plat dak, en op vraag van het hoofdbestuur van het Bestuur der Gebouwen werden de zadeldaken met dakkapellen aan de Henegouwenstraat vervangen door licht hellende daken en werden de uitspringende vensteromlijstingen weggelaten. 30 december 1953 kreeg aannemer P.V.B.A. Robert Wyckaert de werken toegewezen op voorwaarde dat de werken 15 april 1954 startten en binnen 250 werkdagen waren voltooid. De werken omvatten ook de afbraak van de resten van het uitgebrande gebouw en de opmeting van overblijfselen van historische gebouwen.

11 januari 1954 volgde een bouwvergunning voor het westelijk deel van de vleugel aan de Henegouwenstraat en de hoek met de Gouvernementstraat. Einde 1956 nam de provincie die gebouwen deels in gebruik en 14 oktober 1957 werd ook de provincieraadzaal plechtig geopend (met wapenschilden in de glasramen van de Gentse glazeniers César Vanhevele en Olivier Ganton). In 1958 werden de bas-reliëfs in blauwe hardsteen aangebracht, waarvoor beeldhouwer Geo Verbanck een jaar eerder de opdracht had gekregen van Vaerwyck.

Voor het derde en grootste deel van het complex (de bureaus ten oosten van de traptoren aan de Henegouwenstraat, de oostelijke vleugel met de bureaus van de gouverneur en de griffier, het aanpalende hotel van de gouverneur en het afsluitingshek aan het François Laurentplein, de vleugel met salons en banketzalen parallel aan de Jodenstraat en de conciërgewoningen met garages op de hoek van de Jodenstraat en Gouvernementstraat) maakten Jean Hebbelynck en Valentin Vaerwyck meerdere ontwerpen in de periode 1955-

1958. De definitieve plannen werden op 2 april 1958 voorgesteld. Op 6 april 1959 volgde de bouwvergunning en op 15 april startte men met de werken.

De interieurinrichting werd grotendeels ook door Vaerwyck en Hebbelynck ontworpen, inclusief luchters.

Beschrijving

Inplanting, omgevingsaanleg en planindeling

Het exterieur van het provinciehuis kenmerkt zich door een evenwichtig samengaan van integratie en affirmatie (representatie) in het bestaande stedenbouwkundige context. Enerzijds onderscheidt het zich van de omliggende bebouwing door de grootschaligheid van het complex (een volledig bouwblok), de homogeniteit van het gevelmateriaal (baksteen in combinatie met blauwe hardsteen) en enkele, weliswaar bescheiden, torenvolumes. Anderzijds draagt dat materiaalgebruik bij tot de stedenbouwkundige integratie van het gebouw, met name in de Gouvernmentstraat en de Henegouwenstraat, net zoals de relatief beperkte en aan de breedte van de straten aangepaste hoogte van de verschillende vleugels, en de variatie van de vier straatwanden.

De planindeling van het gebouw is bijna identiek aan die van zijn 19de-eeuwse voorganger. Het bestaat uit vier aaneengeschakelde vleugels, min of meer orthogonaal geschikt rond een binnenplaats (de zuidelijke vleugel aan de Henegouwenstraat staat scheef ten aanzien van de andere). De noordelijke en de westelijke vleugel lopen verder door (respectievelijk oostwaarts en zuidwaarts) en bakenen aan de zuidzijde een tuin af op het niveau van de Gouvernmentstraat en aan de oostzijde een voorkoer die aansluit op het niveau van het François Laurentplein (maar ervan afgescheiden is door een hekwerk). De scheiding tussen deze twee buitenruimtes wordt gevormd door het hotel van de gouverneur dat aan de zuidoostzijde van het complex is aangebouwd.

Het perceel van het provinciehuis bevat een aanzienlijke niveauverschil tussen de Gouvernmentstraat (de vroegere Opperscheldestraat) en het lagergelegen François Laurentplein (de eind 19de eeuw overwelfde Nederschelde) waardoor de begane grond aan de Gouvernmentstraat overeenkomt met de eerste verdieping aan het François Laurentplein. De binnenplaats volgt het niveau van de Gouvernmentstraat maar langs de vleugel van de Henegouwenstraat en Jodenstraat lopen lager gelegen niveaus (te bereiken via respectievelijk een trap en een hellend vlak) die via de vleugel aan de François Laurentplein toegang geven tot het lagergelegen niveau van dat plein. In de halfronde zuilenportiek aan die binnenplaats bevindt zich een ronde waterpartij met centraal een waterbassin met een fontein op een sokkel die zichtbaar is vanaf de ingang aan de Gouvernmentstraat en de ertegenover liggende straat (Oranjeberg).

De westelijke vleugel aan de Gouvernmentstraat bevat centraal de hoofdingang tot het complex met een overdekte doorgang naar de binnenplaats en een halfcirkelvormige zuilenportiek aan de binnenplaats en aan weerszijden ontvangstruimtes. Ten zuiden hiervan bevindt zich de marmeren traphal en de hoekzaal. In het meest zuidelijke deel van deze vleugel en ten noorden van de hoofdingang zijn conciërgewoningen voorzien. Op de eerste

verdieping bevindt zich centraal, aan de zijde van de binnenplaats, de dubbelhoge, halfcirkelvormige provincieraadzaal, op de binnenplaats veruitwendigd door de halfronde

uitbouw boven de zuilenportiek. Deze raadzaal wordt door een gang (galerij) afgescheiden van de ruimtes aan de straatzijde waaronder de zaal van de voorzitter en twee open ruimtes, onder andere boven de hoofdingang. Ten zuiden daarvan bevindt zich de marmeren traphal en twee kleinere, representatieve zalen: de pianozaal aan de zijde van de Gouvernmentstraat, en de zaal Hélène De Reuse (of de oude deputatiezaal) aan de zijde van de tuin.

Loodrecht op de Gouvernmentstraat sterkt zich de zuidelijke vleugel uit langs de Jodenstraat, en ervan afgescheiden door een verhoogde tuin. Deze vleugel heeft aan de zijde van de binnenplaats een lange gang en aan de tuinzijde representatieve ontvangstruimtes waaronder de grote banketzaal, een drietal kleinere lokalen en de houten traphal. Deze traphal maakt in feite al deel uit van de zogenaamde gouverneurswoning (die nooit als dusdanig gebruikt is) en bevindt zich op de eerste verdieping van die woning, gezien het lagere niveau van het François Laurentplein. Rond de houten traphal bevinden zich enkele kleinere functionele ruimtes in de noordoostelijke hoek (boven de inkomhal van de gouverneurswoning), en ten zuiden daarvan een kleinere representatieve ruimte (de Cirkante Zaal). Het meest zuidelijke deel van de woning wordt ingenomen door twee grotere representatieve ruimtes: de antiekzaal aan het François Laurentplein en de Lefèvrezaal aan de tuinzijde. Op de eerste verdieping bevat de vleugel langs de Jodenstraat, net zoals op de begane grond, een brede gang aan de zijde van de binnenplaats (de vergadergang), en aan de straatzijde enkele kleinere zalen (Ronde Zaal en Vierkante Zaal) en bureaus van gedeputeerden. Ook de gouverneurswoning bevat op deze verdieping bureaus van gedeputeerden rond de houten traphal.

Loodrecht op de vleugel van de Jodenstraat en ingeklemd tussen de gouverneurswoning en de vleugel aan de Henegouwenstraat bevindt zich nog een kleine oostelijke vleugel aan het François Laurentplein met op de begane grond (in feite de eerste verdieping) de bureaus van de gouverneur en de griffier, met aan de zijde van de binnenplaats een brede gang en centraal een representatief inkomportaal, geflankeerd door een wachtruimte en receptie. De kelderverdieping die aan deze zijde volledig bovengronds is, huisvest bureaus en garages, de twee bovenverdiepingen bevatten administratieve bureaus.

De vleugel aan de Henegouwenstraat ten slotte bevat aan de zijde van het François Laurentplein, op de begane grond (niveau Gouvernmentstraat) de deputatiezaal. Voor de rest bestaat deze vleugel op de verschillende verdiepingen uit administratieve bureaus aan de straatzijde, met elkaar verbonden door een gang aan de kant van de binnenplaats en met twee traphallen, één op de hoek met de Gouvernmentstraat en één min of meer centraal in deze vleugel. De vrijwel volledig bovengrondse kelderverdieping aan de zijde van het François Laurentplein bevat de refter.

Constructie en exterieur

Bij de bouw van het complex in de jaren vijftig werd volgens de plannen een deel van de bestaande funderingen van de vernielde gebouwen behouden. Voor het gebouw zelf werd geopteerd voor een constructie met dragende bakstenen muren in combinatie met dragende vloeren in gewapend beton. De kapconstructies bestaan uit een combinatie van metalen en houten spanten.

Het algemene uitzicht van het complex wordt bepaald door volumes van één tot zes bouwlagen hoog onder zadel- en schilddaken met uitzondering van het meest noordelijke

deel van de vleugel aan de Gouvernamentstraat dat een lessenaarsdak heeft, en de provincieraadszaal die een zadeldak combineert met een half kegeldak. De drie torens en flankerende traveeën hebben een plat dak, net zoals het inkomportaal van de gouverneurswoning aan het François Laurentplein en dat aan de binnenplaats. De steilere en dus vanaf de straat zichtbare daken (van de vleugel aan de Gouvernamentstraat, de provincieraadzaal en het hotel van de gouverneur) zijn bedekt met zwarte pannen (en leien voor de dakkapellen), de andere met zink. Verder worden de daken gekenmerkt door enkele schoorstenen, steeds opgebouwd uit rode baksteen met een blauwhardstenen bekroning.

De volumewerking van de straatgevels is eerder beperkt, met uitzondering van de inkompartij aan de Gouvernamentstraat en de hoek van die straat met de Henegouwenstraat (beide met veelhoekig torenvolume), en de inkom van het gouverneurshotel. Qua gevelmateriaal vertoont het complex een heel grote homogeniteit: overwegend rode baksteen in combinatie met blauwe hardsteen voor een ruime sokkel (vaak tot net onder of zelfs boven de vensters van de begane grond) en voor decoratieve en functionele elementen zoals vensterbanken en -omkadering, dak- en waterlijsten, muurbanden, negblokken en het figuratief beeldenprogramma (reliëfs). Decoratief smeedijzer is aanwezig in de vorm van lantaarns (één aan weerszijden van de inkom van het gouverneurshotel en aan de binnenplaats, en drie in de zuilenportiek), trapleuningen aan weerszijden van de inkom aan de binnenplaats, en vooral van hekkens op de rooilijn aan het François Laurentplein (met twee brede poorten) en een deel van de Jodenstraat (met één brede en één smalle poort). Ook de vensters van de onderbouw aan de Henegouwenstraat en de zijgevel daarvan aan het François Laurentplein hebben gelijkaardig hekwerk, evenals de borstwering van de verlaagde vensters op de eerste verdieping. Verder zijn grilles met decoratieve motieven aangebracht voor de kelderramen en voor de deurlichten aan de ingang op de hoek van de Gouvernamentstraat en de Henegouwenstraat, en aan de hoofdingang van de Gouvernamentstraat. Die twee deuren hebben ook een koperkleurig afwerking. De metalen deurkloppers aan de hoofdingang hebben de vorm van een leeuwenkop.

Het overige schrijnwerk bestaat uit witgeschilderd hout: de deuren en garagepoorten, de zijkanten van de dakkapellen en de luiken vooraan bij een aantal ervan, de houten kroonlijst van de conciërgewoning op de hoek van de Gouvernamentstraat en de Jodenstraat, en de ramen. De vensters zijn rechthoekig, vaak naar boven toe verkleinend, en verlengd bij meer representatieve vertrekken zoals de deputatiezaal, het bureau van de gouverneur en de antiekzaal aan het François Laurentplein, en bij de traphal aan de Gouvernamentstraat. Vooral bij deze representatieve vertrekken hebben de ramen een volledige blauwhardstenen omlijsting en soms zijn deze aaneengeschaald tot kruisvensters, bijvoorbeeld bij de provincieraadzaal en de traphallen. De ramen zijn veelal kantelramen en hebben een vrij gelijkaardige, kleine rechthoekige roedeverdeling, soms gevat zijn in een groter houten kader (een kruis of enkel een regel, die laatste soms met tandlijst).

De vier straatgevels van het complex vertonen elk een heel eigen karakter door hun bouwhoogte, dakvorm, volumetrie en gevelcompositie. De gevel aan de Gouvernamentstraat bestaat grotendeels uit een vrij symmetrisch volume van drie bouwlagen met centraal de inkom die benadrukt wordt door een bescheiden torenvolume van vier bouwlagen als een visuele afsluiting van de ertegenover liggende straat (de Oranjeberg). De symmetrische, axiale compositie van dit volume wordt gerelativeerd door de licht afwijkende breedte van

de twee delen links en rechts van de toren (respectievelijk zes en vijf traveeën), en vooral door de verschillende uitwerking van de hoekpartijen. De hoek met de Henegouwenstraat wordt benadrukt met een hoger oplopend torenvolume van vijf tot zes bouwlagen dat aansluit bij de vleugel aan de Henegouwenstraat, richting Jodenstraat daarentegen loopt het bouwvolume trapsgewijs af. De gevelordonnantie aan de Gouvernmentstraat is met uitzondering van de conciërgewoning op de hoek van de Jodenstraat, overwegend verticaal door de aanwezigheid van de twee torens, de risaliterende uitwerking van die torens en de aanpalende traveeën, de hoge vensters en het hoge schilddak met twee registers dakkapellen, voorzien van een eigen schilddakje en bolbekroning. De daken van de twee lagere volumes richting Jodenstraat hebben slechts één register dakkapellen, maar deze worden verder verlevendigd door de hoge bakstenen schouwen, waarvan twee met risaliterende uitwerking in een hoger oplopende zijgevel. Voor enige horizontaliteit wordt gezorgd door eenvoudige waterlijsten boven de eerste en bovenste bouwlaag, een daklijst (bij de conciërgewoning een uitgewerkte kroonlijst op klossen) en enkele doorlopende muurbanden, meestal ter hoogte van de onderdorpels. De veelhoekige traptoren op de noordoostelijke hoek met aan weerszijden een risaliterend uitgewerkte travee vormt de overgang naar de gevel aan de Henegouwenstraat die in vergelijking met de gevel aan de Gouvernmentstraat regelmatig is opgevat. Deze gevel bestaat grotendeels uit een breed volume van vijf bouwlagen (en een bijkomende halfondergrondse verdieping die naar het oosten toe verandert in een volwaardige zesde bouwlaag). Dit monumentale volume wordt opgedeeld in twee ongelijke delen door een hoger oplopende traptoren van zes bouwlagen. Aan de kant van het François Laurentplein bevat deze vleugel nog een kleiner volume van drie bouwlagen, dat gelijkaardig is opgevat als het hogere volume maar volledig gesloten, met uitzondering van de bovenste bouwlaag. De ritmering van de straatwand aan de Henegouwenstraat is meer horizontaal door de eenvoudige water- en daklijst bovenaan het hoge volume (bij de andere delen enkel een daklijst), de tot muurbanden doorgetrokken boven- en onderdorpels van de vensters die slechts door smalle muurdammen van elkaar gescheiden worden, en de heel licht hellende, en dus vanaf de straat onzichtbare daken. Het strenge, regelmatige en horizontale karakter van deze gevel wordt enkel doorbroken door de centrale traptoren met flankerende, risaliterend uitgewerkte traveeën (identiek aan die van de hoektoren), getrapte geplaatste, smallere vensters die de trapfunctie van dat volume veruitwendigen, en een verspringende blauwhardstenen sokkel.

Het gevelbeeld van het provinciehuis aan het François Laurentplein is heel uniform qua bouwhoogte (vier bouwlagen) en gevelopeningen maar in tegenstelling tot de overige drie straatwanden volgt deze gevel de rooilijn niet, behalve op de hoek met de Henegouwenstraat, waardoor niet alleen de zijgevels van de vleugel aan de Henegouwenstraat zichtbaar zijn maar ook een groot deel van de achtergevel ervan. En ook de gouverneurswoning op de andere hoek (met de Jodenstraat), springt vooruit ten aanzien van het middendeel. De gevel van het middendeel, en de zij- en achtergevel van de vleugel aan de Henegouwenstraat zijn heel gelijkaardig aan de voorgevel van die laatste vleugel met een heel regelmatig vensterpatroon en nadruk op de horizontale lijn door het doortrekken van onder- en bovendorpels tot muurbanden (behalve bij de bureau van de gouverneur en de deputatiezaal, twee representatieve vertrekken met uitgelengde vensters), de toepassing van een eenvoudige daklijst en van heel licht hellende en dus vanaf de straat vrijwel onzichtbare schilddaken. Dat de volledige onderste bouwlaag in blauwe hardsteen is uitgevoerd, benadrukt ook die horizontaliteit. Het hotel van de gouverneur heeft een gelijkaardige geveluitwerking maar met minder nadruk op de horizontaliteit. De gevel van

dit volume heeft weliswaar een waterlijst (met tandlijst) boven de derde bouwlaag maar de muurbanden ontbreken (in plaats daarvan hebben de vensters neggen) en dit hotel heeft ook enkele meer verticaliserende elementen zoals het zichtbare schilddak met centraal drie dakkapellen (onder een zadeldakje), op de hoeken hoge, rechthoekige schouwen, en de iets hoger opgetrokken blauwe hardsteen bij de inkom op de begane grond.

De van op de straat zichtbare gevel aan de kant van de Jodenstraat wordt op de hoek van het François Laurentplein gevormd door de zijgevel van het gouverneurshotel met aangebouwde garage (beide van de straat afgescheiden door een kleine voorkoer en hekwerk), op de andere hoek (aan de Gouvernmentstraat) door de zijgevel van de conciërgewoning, en daartussen door een lang en laag volume waarachter zich de parkeergarage bevindt. Deze zijde wordt gekenmerkt door sobere en gesloten bakstenen gevels. De zijgevel van het gouverneurshotel wordt enkel verlevendigd door de dak- en waterlijst (met tandlijst), twee symmetrisch geplaatste en licht risalterend uitgewerkte schouwen met twee vensters ertussen in de vierde bouwlaag en, op de begane grond een deur en enkele smalle vensters. De conciërgewoning op de hoek met de Gouvernmentstraat sluit aan op de architectuur van die straat maar telt slechts één travee in de Jodenstraat en een afgeschuinde hoektravee met een garagepoort. Het lange lage volume is ook bijna volledig gesloten, met uitzondering van een garagepoort en enkele keldervensters.

De tuingevels aan de zijde van de Jodenstraat sluiten aan op de straatgevel van het François Laurentplein maar zijn iets eenvoudiger en hebben raamdeuren op de begane grond, met uitzondering van de achtergevel van de conciërgewoning die vrij gesloten is.

De gevels aan de binnenplaats vertonen meer variatie: aan de zijde van het François Laurentplein is de gevel weliswaar vrij eenvoudig en laag (drie bouwlagen) maar toch heeft deze een uitgesproken representatief karakter door de symmetrische opbouw en de aanwezigheid van een vooruitgeschoven inkomportaal met trappenpartij, volledig in blauwe hardsteen en gedecoreerd met figuratieve reliëfs. De verlaagde ramen met hekwerk voor de borstwering, aan weerszijden van dit portaal, verhogen die representatieve indruk, evenals het feit dat de vensteropeningen van de bovenverdiepingen niet op één lijn liggen met die van de begane grond.

De overzijde van de binnenplaats wordt bepaald door de halfronde uitbouw van de provincieraadzaal, aan weerszijden geflankeerd door een smalle travee en rechts bijkomend met een drietal, dieperliggende traveeën waaronder de veelhoekige uitbouw van de traphal op de hoek met de Henegouwenstraat. De halfronde gevel van de provincieraadzaal wordt verticaal opgedeeld in drie gelijkaardige traveeën en twee smallere zijtraveeën door zes lisenen boven de zuilen van de halfronde portiek. Op de begane grond is de gevel bijna volledig opengewerkt en opgebouwd naar klassiek model met zuilen, lisenen en een kroonlijst met tandlijst. De tweede bouwlaag is volledig blind en de derde bouwlaag heeft door gekoppelde stenen kruisvensters opengewerkte traveeën, van elkaar gescheiden door de lisenen. De gevel vertoont een evenwicht van verticale elementen (zoals de lisenen en de vensteropeningen) en horizontale (zoals de muurbanden in de tweede en de derde bouwlaag).

De gevels van de binnenplaats aan de zijde van de Jodenstraat en de Henegouwenstraat zijn meer functioneel. De eerste sluit qua hoogte (drie bouwlagen), materiaalgebruik en venters

aan op die van het François Laurentplein, zij het meer eenvormig en zonder inkomportaal. Centraal bevindt zich een eenvoudige deur. De gevel van de kelder die, door een hellend vlak vanaf het François Laurentplein zichtbaar wordt, is uitgewerkt in blauwe hardsteen. De vleugel van de Henegouwenstraat heeft vijf bouwlagen en op kelderniveau een uitspringend volume met plat dak dat grotendeels bovengronds is door het aanpalende, lagere niveau (Engelse koer) dat via de vleugel aan het François Laurentplein ook toegang verleent tot het niveau van dat plein. De gevel is verder heel regelmatig qua vensteropeningen en heeft geen deuren.

Figuratief beeldhouwwerk, glasramen en interieurafwerking

Het figuratief beeldhouwwerk vormt een waardevol onderdeel van het exterieur en markeert enkele belangrijke ruimtes. Aan de Gouvernmentstraat is die decoratie grotendeels geconcentreerd rond de hoofdingang. De gestileerde bossageomlijsting bevat centraal bovenaan het wapenschild van de provincie Oost-Vlaanderen en daaronder dat van Gent. Rechts van het schild van Oost-Vlaanderen volgen de schilden van Oudenaarde en Sint-Niklaas en een jonge vrouw met vlechten en een visserssloep, symbool voor de Leie. Op de deurpost hieronder herkennen we van boven naar onder de wapenschilden van Geraardsbergen, Ronse, Ninove en Eeklo. Links van het schild van Oost-Vlaanderen zijn de wapens van Aalst en Dendermonde aangebracht en een baardige man met een zeilschip, de Schelde. Eronder staan de wapenschilden van Lokeren, Temse, Deinze en Wetteren. Op de hoek van de Henegouwenstraat en de Gouvernmentstraat plaatste men twee liggende leeuwen die met hun voorste poten rusten op een bol, boven de toegang naar de traptoren. Op de blinde muur aan de zijde van het François Laurentplein (waarachter zich de deputatiezaal bevindt) zijn zes kleine bas-reliëfs aangebracht met figuren die activiteiten uitbeelden uit de wereld van land- en tuinbouw. Aan het François Laurentplein is centraal boven de inkom van het gouverneurshotel het wapenschild van Oost-Vlaanderen aangebracht met loofwerk aan weerszijden, geflankeerd door twee dierenmotieven (een duif links en een bij rechts, mogelijk als symbool van respectievelijk vrede en vlijt). Op de binnenplaats bevindt zich boven de deur van het inkomportaal naar de vleugel aan het François Laurentplein een reliëf met de afbeelding van een geknielde, naar links kijkende vrouwelijke figuur, gehuld in een gedrapeerd kleed met ontbloot bovenlijf. In haar rechterhand houdt ze een fakkel vast en in haar linkerhand een bloem. Links en rechts van dit reliëf is een gestileerde schelp met bloemen weergegeven. Aan de overzijde, centraal op de blinde halfronde gevel van de provincieraadzaal staat een wapenschild met een gekroonde, klauwende leeuw met twee gestileerde leeuwen links en rechts als immense schildhouders.

In het interieur is de figuratieve decoratie beperkt tot enkele glasramen die volledig gewijd zijn aan de heraldiek en die aangebracht zijn in representatieve ruimtes. In de provincieraadzaal bevindt zich centraal het wapenschild van België met een leeuw aan weerszijden, en daarrond de wapenschilden van Oost-Vlaamse steden en de provincie. De overige vensters bevatten verder wapenschilden van Oost-Vlaamse gemeenten. Juist naast één van de ingangen van de provincieraadzaal, aan de noordzijde van de gang langs de Gouvernmentstraat bevindt zich nog een glasraam (dat op dezelfde plaats op de tweede verdieping herhaald wordt). Het bevat centraal bovenaan het wapenschild van Oost-Vlaanderen en eronder in de vijf vensters de wapenschilden Dendermonde, Aalst, Gent, Sint-Niklaas en Oudenaarde (van links naar rechts). De vensters in de marmeren traphal ten slotte bevatten in het middelste register van links naar rechts de wapenschilden van

Voor de verdere interieurafwerking dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de representatieve ruimtes en de overige (in de eerste plaats administratieve bureaus en bijhorende circulatieruimte). Die laatste bevinden zich voornamelijk in de kelder, vanaf de tweede verdieping en in de vleugel aan de Henegouwenstraat. Deze vleugel bevat twee traphallen die gekenmerkt worden door een vloer en traptreden in gezoete blauwe hardsteen, en een smeedijzeren trapleuning. Op de tweede verdieping van de vleugel aan de Gouvernmentstraat bleef een vloer bewaard van rode en beige tegels in een decoratief patroon, die ook gebruikt werd bij het onthaal en bij de galerij op de eerste verdieping van de Gouvernmentstraat, in combinatie met de marmeren vloer.

De representatieve ruimtes zijn gelegen op de begane grond, rechts van de inkom aan de Gouvernmentstraat, langs de Jodenstraat en langs het François Laurentplein (inclusief het hotel van de gouverneur, de deputatiezaal aan de oostzijde van de vleugel aan de Henegouwenstraat, en de gang hiernaar toe vanaf de vleugel aan het François Laurentplein), op de eerste verdieping aan de Gouvernmentstraat (vanaf de provincieraadzaal en ten zuiden daarvan, langs de Jodenstraat en in het hotel van de gouverneur) en op kelderniveau (de inkom- en traphal van het hotel van de gouverneur aan het François Laurentplein).

Deze representatieve ruimtes worden gekenmerkt door het gebruik van marmer en hout, in de eerste plaats voor dekvloeren en lambriseringen (soms beide in marmer of hout, soms een combinatie). Voor de marmeren vloeren en lambriseringen is bijna steeds een rood-grijze marmer gebruikt, behalve bij de inkomhal van de gouverneurswoning waar rode marmeren vierkanten gescheiden worden door stroken in wit-zwarte marmer. Alle parket is gelegd in visgraatmotief met uitzondering van die in de Lefèvrezaal en de antiekzaal, waar Hongaarse punt werd gebruikt. In de houten traphal en aansluitende gangen is deze parket versierd met een band rondom in de vorm van een dubbele donkere belijning met dwarse latjes tussen. De houten lambriseringen zijn volgens de plannen uitgewerkt in teak en eik, dit laatste enkel in de provincieraadzaal. Andere houten erfgoedelementen zijn de deuren en plinten, de trap in de houten traphal met een balustrade van balusters, en het volgens de plannen in eik uitgevoerde vaste meubilair van de provincieraadzaal (spreekgestoelte, halfronde bureaus, trappen en trapleuningen). Al deze houten erfgoedelementen zijn onbeschilderd. Enkel de doorgang aan de Gouvernmentstraat heeft witgeschilderd houten schrijnwerk met kleine roedeverdeling zoals in de buitengevels (onder andere een monumentale dubbele deur naar de zuilenportiek). Marmeren erfgoedelementen in het interieur, naast de dekvloeren, zijn de vensterbanken en de schouwmantels, die laatste op de begane grond in de hoekzaal, Lefèvrezaal, antiekzaal en Cirkante zaal, en op de eerste verdieping in de pianozaal, de zaal Hélène De Reuse en twee bureaus in het hotel van de gouverneur.

De lambriseringen zijn meestal opgetrokken tot de hoogte van de deuren. Bij de trappen is ook de lambrisering getrapt, en bij de marmeren traphal is die voorzien van een metalen, bronskleurige trapleuning. De afwerking van de wanden boven de lambrisering of plint is eerder sober, net zoals die van de plafonds: bepleisterd en geschilderd met eenvoudig lijstwerk bovenaan (in de banketzaal, Lefèvrezaal, antiekzaal en Cirkante zaal op klossen).

Enkel de doorgang aan de Gouvernmentstraat heeft een meer uitgewerkt plafond met cassettes in een segmentbooggewelf. Ook in de provincieraadzaal is de koepel vrij sober

uitgewerkt met lijstwerk waaronder een tandlijst en een krans van ingewerkte goudkleurige spots in de buitenste lijst. Deze zaal heeft verder vijf tribunes voor pers en publiek (één aan weerszijden van het spreekgestoelte, één achter het spreekgestoelte, en één in de beide aanzetten van de halfronde gevel) die uitgeven op de provincieraadzaal door middel van rechthoekige vensters die geflankeerd worden door witstenen halfzuilen. De twee tribunes in de aanzet van de halfronde wand zijn doorgetrokken tot de vloer en hebben een tribune met een vrij gesloten balustrade. Boven de deur links van het spreekgestoelte is een sobere wijzerplaat ingewerkt in de lambrisering.

Heel wat van de representatieve ruimten hebben ook imposante luchters die ontworpen werden door Valentin Vaerwyck en Jean Hebbelynck.

Erfgoedwaarde

Stilistisch is het provinciehuis een representatief voorbeeld van het modernisme en meer specifiek van het modern classicisme (circa 1930 tot 1960). Typisch voor dat modern classicisme is dat men moderne kenmerken zoals een functionele planindeling en moderne constructie trachtte te verzoenen met een eerder klassiek aandoend uitzicht door de toepassing van traditionele gevelmaterialen (baksteen of natuursteen), klassieke compositieprincipes (zoals symmetrie en orthogonaliteit), en een algehele soberheid in combinatie met enkele figuratieve decoraties. Bij het provinciehuis van Gent vinden we de functionele planindeling terug (bijvoorbeeld in de flexibele indeling van de bureauruimtes met stalen wanden en kasten), evenals de moderne constructietechnieken (gewapend betonnen vloerplaten en metalen dakspanten). Deze moderne kenmerken worden gecombineerd met traditionele gevelmaterialen (voornamelijk baksteen in het exterieur, marmer en hout in het interieur), sobere statige bouwvolumes met een beperkte volumewerking in combinatie met spaarzaam aangebracht figuratief beeldhouwwerk, de toepassing van klassieke compositieprincipes zoals regelmaat, symmetrie en zichtassen, en classicistische elementen zoals de ramen met kleine roede-verdeling en de zuilen van de halfronde portiek aan de binnenplaats. Anderzijds vertoont het gebouw nog enkele kenmerken van de typische architectuur uit het interbellum zoals de art deco (en meer bepaald expressionistische variant hiervan) en het neotraditionalisme, bijvoorbeeld in de veelhoekige torenvolumes en de dakkapellen aan de Gouvernmentstraat.

De stijl van het modern classicisme kaderde in een ruimere zoektocht naar een monumentale en representatieve (symbolische) architectuur die vooral vanaf eind jaren twintig tot eind jaren vijftig populair was, met name bij overheidsgebouwen, en waarvan het provinciehuis in Gent een representatief voorbeeld is. In de jaren dertig (toen de eerste ontwerpen voor het provinciehuis gemaakt werden) groeide die aandacht voor de monumentale, representatieve rol van architectuur onder invloed van (maar soms ook in oppositie tegen) het heersende nationalisme en totalitaire ideologieën. Tijdens de Tweede Wereldoorlog en ook erna (zeker tot eind jaren vijftig) bleef dat streven naar monumentaliteit leven, niet alleen in de vorm van het meer gematigde modern classicisme maar ook bij uitgesproken modernisten die op zoek waren naar een Nieuwe Monumentaliteit. Het programma van het provinciehuis is doorheen de voorbije twee eeuwen vrij constant gebleven: een grote vergaderzaal met een publiekstribune en een reeks commissiezalen voor de vergaderingen van de provincieraad, de ontvangstsalons en privévertrekken van de gouverneur, de kantoren van de administratie, en de kantoren voor de gouverneur en bestendige deputatie (naast onder andere archieflokalen,

conciërgewoningen, vestiaires en berguimtes). In het provinciehuis van Gent bleven alle essentiële ruimtes tot op heden bewaard. Qua exterieur en bouwperiode kunnen de provinciehuizen in België onderverdeeld worden in vier chronologische categorieën. Een eerste zijn de oudere religieuze gebouwen die eind 18de eeuw herbestemd werden tot provinciehuis en hiervoor soms ook grote verbouwingen ondergingen. Een tweede groep bestaat uit de functionalistische, transparante en laagdrempelige kantoorgebouwen die vanaf de jaren 1960 tot eind 20ste eeuw werden opgetrokken, veelal aan de rand van de stad. In Vlaanderen behoren onder andere het gesloopte provinciehuis van Antwerpen uit 1966 hiertoe en het provinciegebouw Boeverbos in Brugge uit 1972. In de meer recente periode is er terug sprake van een meer prestigieuze, representatieve architectuur, met voor Vlaanderen de provinciehuizen in Leuven (1997), Hasselt (2007) en Antwerpen (2018). De vierde en meest omvangrijke groep zijn de provinciehuizen uit de periode 1850-1960 die werden opgetrokken in de stadscentra in een indrukwekkende, vaak historiserende vormgeving die het gezag van de provincie symboliseerde en legitimeerde zoals die van Aarlen (1844), Luik (1848) en Brugge (1887-1921) Hasselt (1892), Brussel (1920), Bergen (1939) en ook Gent (1953-1961). Stilistisch vertoont het provinciehuis van Gent de meeste overeenkomst met dat van Bergen: een verzakelijkte en monumentale architectuur met halfverheven beeldhouwwerk. Nog meer overeenkomsten vertoont het Gentse provinciehuis trouwens met de ontwerpen die provinciaal architect Jozef Schellekens in 1941 maakte voor een nieuw provinciehuis in Antwerpen, en die ook aansluiten bij het sobere en monumentale modern-classicisme.

Het provinciehuis heeft ook architecturale waarde als een representatief voorbeeld van het oeuvre van de ontwerpers, in de eerste plaats Jean Hebbelynck (1892-1971) en Valentin Vaerwyck (1882-1959).

Vaerwycks omvangrijke oeuvre dat de eerste zes decennia van de twintigste eeuw overspant, getuigt van een persoonlijke interpretatie van traditionele streekgebonden architectuur en historische stijlen wat leidde tot een moderne vormgeving met referenties aan het neotraditionalisme. Volgens sommige auteurs ontbreekt in verschillende van Vaerwycks naoorlogse werken het typisch ritmeren van grote gevelvlakken door contrasterende bouwmaterialen en door vensters en muurdammen ten opzichte van elkaar te laten verspringen. Deze versobering en vervlakking van de gevelarchitectuur hoeft echter niet negatief geduid te worden. Het getuigt immers van het feit dat Vaerwyck in deze periode nog steeds aansluiting zocht bij de contemporaine architecturale tendensen (zoals het modern classicisme) en bovendien is deze wijziging mogelijk ook te verklaren door de samenwerking met Jean Hebbelynck, die een meer sobere architectuur voorstond.

Architect Jean Hebbelynck heeft een oeuvre dat dat van Valentin Vaerwyck evenaart in omvang (ruim 400 gebouwen tussen 1925 en 1969) en dat ook getypeerd wordt door samengaan van modernisme en traditionalisme. Hebbelyncks oeuvre oogt op het eerste zicht eerder traditioneel door het gebruik van gevelmaterialen zoals baksteen en natuursteen, evenals de versoberde of verzakelijkte regionalistische vormgeving die hij doorheen zijn carrière consequent toepaste, zij het dat hij bij zijn latere ontwerpen en met name bij zijn grotere opdrachten steeds soberder werd. Anderzijds wordt zijn oeuvre gekenmerkt door elementen die onmiskenbaar modernistisch zijn, zoals het toit-jardin dat hij al in 1925 toepaste bij zijn eigen woning in Gent. Minder opvallend maar minstens even belangrijk is de aandacht voor een rationeel plan en functionaliteit. functionalisme werd

wel enigszins getemperd door het begrip harmonie, waarmee hij doelde op de wensen van de opdrachtgever en de omgeving.

De samenwerking van Vaerwyck en Hebbelynck lijkt, achteraf gezien, voor de hand liggend gezien hun vrij gelijkaardige architectuurbenadering (een middenweg tussen het modernisme en het traditionalisme) en hun prominente aanwezigheid in de Gentse architectuurscene. Het provinciehuis lijkt in 1947 de start te zijn geweest van deze samenwerking, die ook leidde tot de realisatie van de bank van Brussel aan de Kouter en de pastorie van Sint-Jacobs, beide in Gent (1950 en 1952) en het Zeewezengebouw en inschepingshal voor de pakketboten naar Dover in Oostende (1955). Hebbelynck en Vaerwyck waren vrienden wat blijkt uit de necrologie die Hebbelynck over Vaerwyck schreef, en het feit dat Vaerwyck aan Hebbelynck toevertrouwde om zijn archief na zijn dood te vernietigen. Op basis van Vaerwycks indrukwekkende carrière en staat van dienst, het leeftijdsverschil en Vaerwycks autoriteit wordt nogal snel aangenomen dat Vaerwyck in hun gezamenlijke projecten de overhand had, en dat Hebbelynck louter verantwoordelijk was voor de technische uitwerking. Gezien Hebbelyncks leeftijd en bijna even indrukwekkende carrière lijkt het echter aannemelijk dat hun samenwerking meer evenwichtig was. Dat wordt ook gesuggereerd door het archiefmateriaal van het provinciehuis (de ontwerpen die Jean Hebbelynck in 1946 zelf al maakte en die kunnen beschouwd worden als een 'herwerking' van Vaerwycks plannen uit dat jaar) en door de sobere vormgeving van hun gezamenlijke naoorlogse gebouwen, die minstens evenveel aansluiten bij Hebbelyncks interbellumoeuvre als bij dat van Vaerwyck.

Vaerwyck en Hebbelynck besteedden enorm veel aandacht aan het provinciegebouw met heel gedetailleerde tekeningen van bijvoorbeeld de elementen in blauwe hardsteen, de interieurafwerking, deuren, grilles voor de kelderramen, de wand- en kroonluchters,... wat het complex een hoge ensemblewaarde verleent. Er werkten echter ook enkele andere ontwerpers mee. Zo zijn de plannen voor het gewapend beton (vloer begane grond, eerste, tweede en derde verdieping) van ingenieur-architect A. Bouquet, die ook meewerkte aan de Pier op de Zeedijk van Blankenberge (1931-1933). Prosper Zerck (1909-2000) staat mee vermeld op de plannen als hoofdingenieur-directeur van de Gebouwendienst Oost-Vlaanderen van het Ministerie van Openbare Werken. Hij ontwierp in Gent verder heel wat scholen zoals het Koninklijk atheneum aan de Voskenslaan en – na zijn overplaatsing naar de Rijksuniversiteit Gent in 1957 – universitaire complexen zoals "De Sterre" en het Universitair Ziekenhuis.

Vaerwyck en Hebbelynck gaven in hun gevelplannen ook al een vrij gedetailleerde aanduiding van decoratieve elementen zoals glasramen en beeldhouwwerk wat het complex een hoge ensemblewaarde verleent. Voor de uitvoering werd een beroep gedaan op gespecialiseerde kunstenaars en ambachtslui. De beeldhouwwerken en reliëfs zijn het werk van Geo Verbanck (1881-1961) met wie Vaerwyck al sinds 1910 regelmatig samenwerkte, onder andere voor het monument van de Gebroeders Van Eyck uit 1913, vlakbij het provinciehuis. Zijn oeuvre getuigt in de eerste plaats van een artistiek vakmanschap (in de eerste plaats materialenkennis) en – voor de architecturale sculptuur – van een weloverwogen inzicht in het doel en de mogelijkheden van het samengaan van beeldhouwkunst en architectuur. Stilistisch is er geen sprake van een revolutionair avant-gardisme maar eerder van een langzame en beperkte evolutie, van de golvende lijnvoering van de art nouveau uit zijn beginperiode, over de meer lineaire, hoekiger, abstractere art deco uit het interbellum tot de meer realistische weergave met rondere vormen na de Tweede Wereldoorlog. De glasramen

werden uitgevoerd door twee Gentse glazeniers, César Vanhevele (1898-1956) en Olivier Ganton, die kunnen gesitueerd worden aan het einde van de rijke glazenierstraditie van de Gentse Sint-Lucasschool. Deze glasramen en beeldhouwwerken passen in een ruimere overheidspolitiek inzake kunst die erin bestond om de integratie van kunstwerken aan te moedigen bij de wederopbouw van openbare gebouwen na de Tweede Wereldoorlog. De bedoeling was om zo de deelname van de burger aan kunst en cultuur te verhogen en kunstenaars te stimuleren en economisch te ondersteunen.

- AAM, archief Jean Hebbelynck, dossier 244: provinciehotel in Gent.
- Provinciearchief, KP93/1-9 & 79-85.
- Rijksarchief, Provinciaal Archief Oost-Vlaanderen, Griffie 347/7.
- Stadsarchief Gent, foto's van de Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten.
- Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen G12, 1950/G/1; 1953/G/24; 1959/G/1
- CORNILLY J. 2013: Ruimte voor bestuurders en ambtenaren, in: CORNILLY J., HELLEMANS B. & MIGOM S., *Een huis voor de provincie*, Antwerpen, 8-24.
- CULOT M. 1986: Jean Hebbelynck (1892-1971), in: CULOT M. & VAN LOO A. (ed.), *Musée des Archives d'Architecture Moderne. Collections*, Brussel, 250-258.
- DE KORTE M. 2004: *Provinciehuizen. Categorieaal onderzoek wederopbouw 1940-1965*, Zeist.
- DEMEY A. 1991: *Van "gouvernement" tot "open provinciehuis"*, Gent.
- DEMEY A. 1993: *Valentin Vaerwyck. Van Oud-Vlaendren tot nieuw provinciehuis*, Gent.
- DEMEY A. 1995: *Geo Verbanck beeldhouwer*, Gent.
- DEMEY A. 1996: Het provinciehuis van Oost-Vlaanderen te Gent, *het Tijdschrift van het Gemeentekrediet* 50.4, 5-21.
- DE SPIEGELAERE A. 2014: *Tussen traditionalisme en modernisme: een monografie over architect Jean Hebbelynck (1892-1971)*, onuitgegeven masterverhandeling vakgroep Kunstwetenschappen UGent.
- DUBOIS M. & POULAIN N. 2016: Jean Hebbelynck in Gent, *Interbellum* 36.3, 7-18.
- HEBBELYNCK J. 1961: *Notice sur le Chevalier Valentin Vaerwyck*, *Académie Royale de Belgique. Annuaire pour 1961* 127, 38-68.
- MIGOM S. 2013: De eerste 150 jaar, in: CORNILLY J., HELLEMANS B. & MIGOM S., *Een huis voor de provincie*, Antwerpen, 34-106.
- PIETERS H. 2012: *Bouwen voor de natie: de Albertina op de Brusselse Kunstberg als monumentaal totaalproject*, Gent.
- SEVERIN M.F. 1973: Notice sur Jean Hebbelynck, membre de l'Académie, *Annuaire de l'Académie Royale de Belgique*, Brussel, 319-334.
- S.N. 1961, 1963 en 1965: *Arts et métiers d'art*, Brussel.
- VAN DAMME J. 2000: César Vanhevele. Voorzichtig vernieuwer van de glasschilderkunst, in: *Monumentenzorg en cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 1999*, Gent, 98-105.
- S.N. 2015: *Jean Hebbelynck* [online], http://nl.wikisage.org/wiki/Jean_Hebbelynck (http://nl.wikisage.org/wiki/Jean_Hebbelynck) (geraadpleegd op 7 juni 2018).
- VAN DAMME G. 2017: *Werk van Geo Verbanck (1881-1961) in de Gentse publieke ruimte* [online], <http://geertvandamme.blogspot.be/2017/12/werk-van-geo-verbanck-1881-1961-in-de.html> (<http://geertvandamme.blogspot.be/2017/12/werk-van-geo-verbanck-1881-1961-in-de.html>) (geraadpleegd op 7 juni 2018).

Bron: OnroerendErfgoed, Digitaal beschermingsdossier 4.001/44021/140.1, Provinciehuis in Gent (VANDEWEGHE E. 2018).

Auteurs: Vandeweghe, Evert (<https://id.erfgoed.net/auteurs/512>)

Datum: 2018

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE) (<https://id.erfgoed.net/auteurs/501>)

Relaties

Is deel van

Gouvernementstraat (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/2879>)

Is deel van

Henegouwenstraat (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/2886>)

Is deel van

Jodenstraat (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/2899>)

Je kan deze pagina citeren als:

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/306486>

(<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/306486>) (geraadpleegd op 31 maart 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche?

Meld het ons via het contactformulier ([/contact?](/contact?uri=https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/306486)

[uri=https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/306486](https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/306486)).

Onroenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid

uitgegeven door [het agentschap Onroerend Erfgoed](https://www.onroenderfgoed.be/)
(<https://www.onroenderfgoed.be/>)

[Privacyverklaring](https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring)

(<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>)

[Juridische informatie](https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie)

(<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie>)

Agentschap
Onroerend
Erfgoed